

Universell Utforming

Tirsdag 1 mars 2022

Jo

Idag

Universell Utforming er temaet for idag.

Vi holder på maks en time idag.

Q&A - for hele modul A.

VIPPS

<https://doga.no/aktiviteter/dogas-priser/innovasjonsprisen-for-universell-utforming/vinnere-av-innovasjonprisen-for-universell-utforming/vipps--tjenesten-som-forenkler-hverdagen-var/>

Hva vi snakker om når vi snakker om **universell utforming**:

- Makro nivå; Samfunnet, demokrati, Lover, FN
- Meso nivå; organisasjoner, grupper, UiO
- Mikro; personer, individer, situasjoner, Petter - mann - 32 fra Tofte.

Ideal?

Praksis?

Både en prosess - og et resultat?

Universell Utforming handlet opprinnelig om fysiske, bygde miljøer. Stammer fra North Carolina State University - 7 prinsipper

1. **Enkel og intuitiv i bruk** – Utformingen skal være lett å forstå uten hensyn til brukerens erfaring, kunnskap, språkferdigheter eller konsentrasjonsnivå.
2. **Forståelig informasjon** – Utformingen skal kommunisere nødvendig informasjon til brukeren på en effektiv måte.
3. **Toleranse for feil** – Utformingen skal minimalisere farer og skader som kan gi ugunstige konsekvenser, eller minimalisere utilsiktede handlinger.
4. **Like muligheter for alle** – Utformingen skal være brukbar og tilgjengelig for personer med ulike ferdigheter.
5. **Fleksibel i bruk** – Uansett individuelle preferanser og ferdigheter. Den synshemmede skal kunne høre, den hørselshemmede se og så videre.
6. **Lav fysisk anstrengelse** – Utformingen skal kunne brukes effektivt og bekvemt med minimum besvær.
7. **Størrelse og plass for tilgang og bruk** – Hensiktsmessig størrelse og plass skal muliggjøre tilgang, rekkevidde, betjening og bruk, uavhengig av brukerens kroppsstørrelse, kroppstilling og mobilitet.

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)

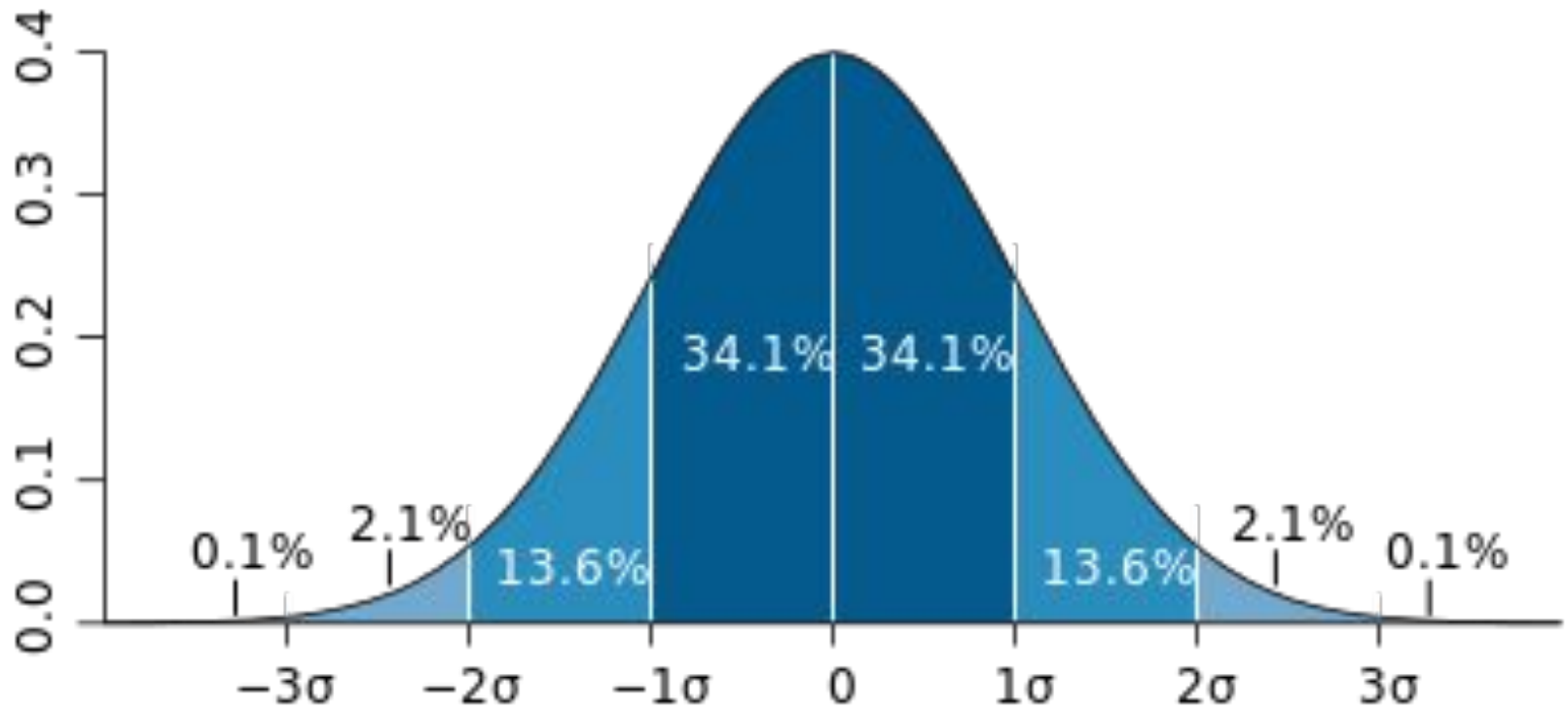
brukes for å gjøre digitale innhold tilgjengelig:
delt i 4 prinsipper

1. Mulig å oppfatte
2. Mulig å betjene
3. Forståelig
4. Robust

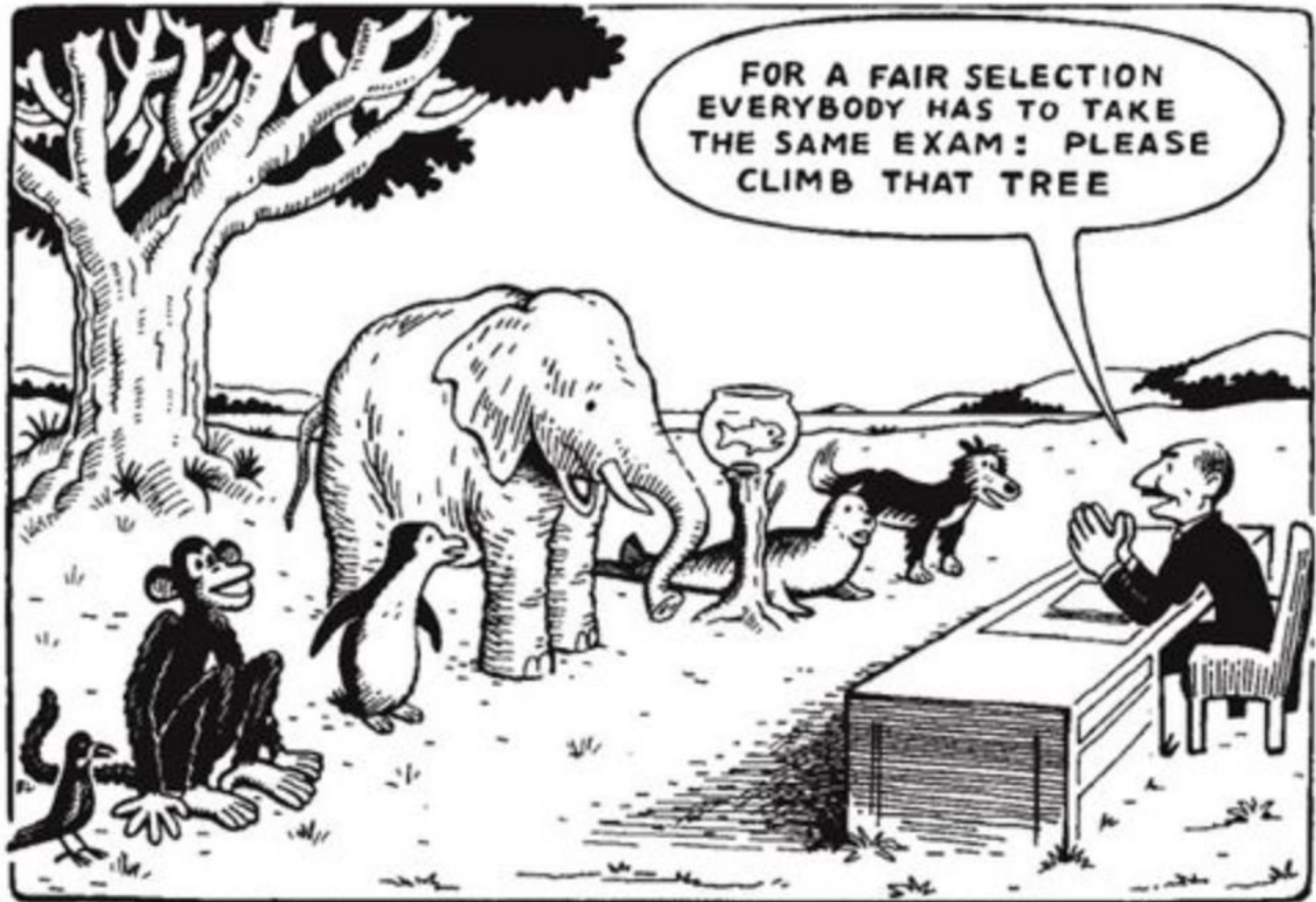

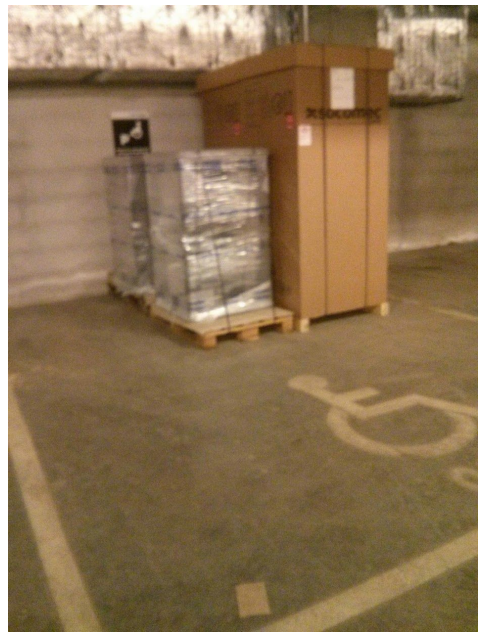

M. W. Toews [CC BY 2.5 (<https://creativecommons.org/licenses/by/2.5>)]

- Ordet “smile” på papir i en bok.
- Ordet “smile” i en lydbok
- Ordet “smile” fra en leselist
- Ordet “smile” fra en høyttaler
- Ordet “smile” på tegnspråk
- Ordet “smile” på en skjerm - bittelite

- Ordet “smile” på en skjerm - **kjempestort**
- Ordet “smile” hvisket
- Bildet av et aktiviteten “smile”.
- Fenomenet “smile”.

Den “analoge” verdenen og UU. Den “digitale” verden og UU.

Legio muligheter for Inkludering (og ekskludering), tilgjengelighet (og utilgjengelighet),
Universelle løsninger (og spesifikke løsninger/hjelpemidler).

Noen eller alle?

Alle eller de få? Tilpasninger?

Store muligheter med digitale teknologier

- Lydbøker
- Ulike representasjoner
- Tilpasninger

Har det egentlig med funksjonshemming eller funksjonsnedsettelse å gjøre?

Funksjonsvariasjon? Situated abilities?

Når er noe universelt utformet?

Automatisk testing og måling?

Døråpningen er: 101 cm i lysåpningen.

Portalen, hjemmesiden til banken er: ?

Trenger vi brukerne for å evaluere? Brukerundersøkelser?

Hva kan automatiseres av tester?

Modeller å tenke med

GAP modellen

Brukbarhetspyramiden

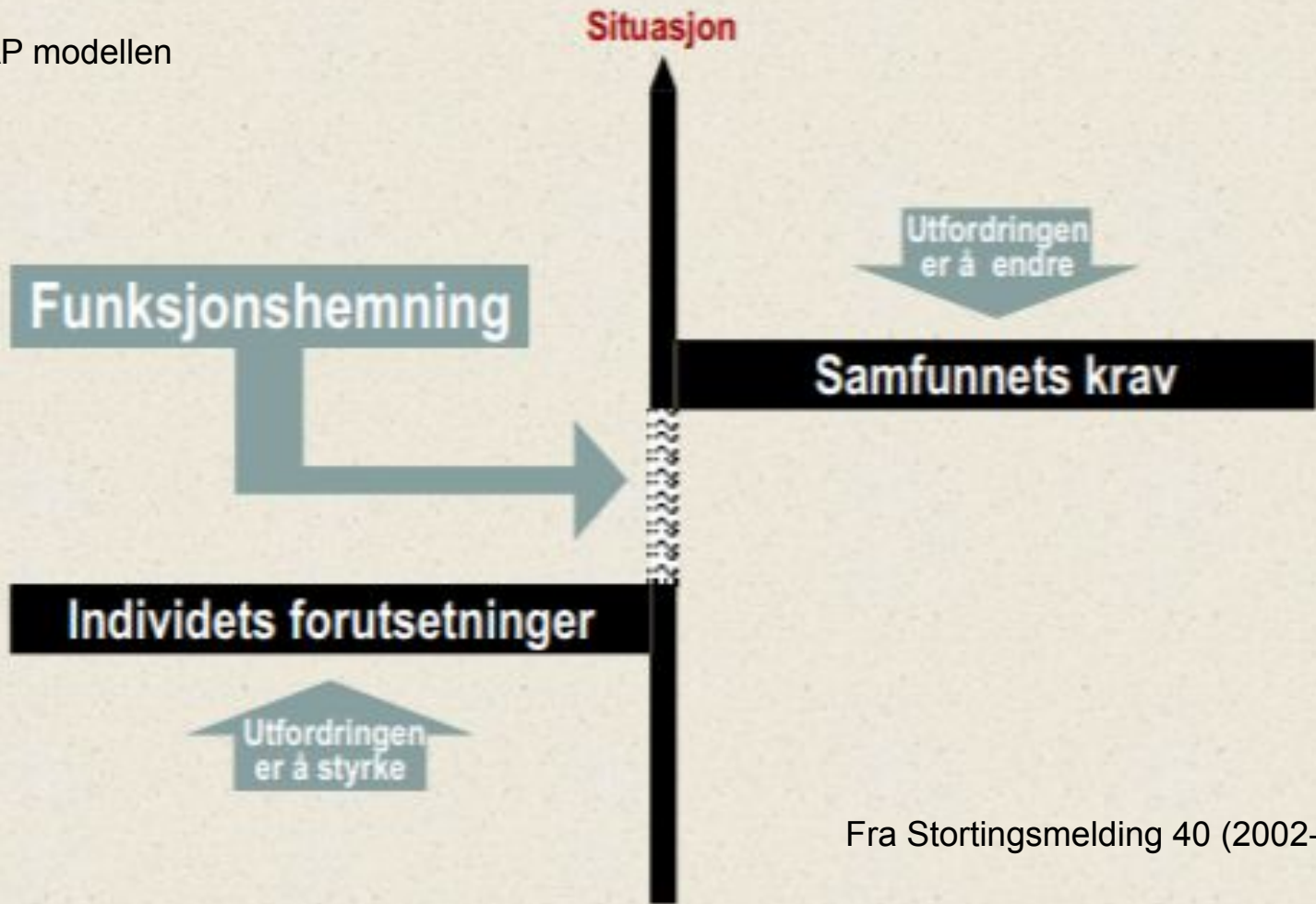
Medisinsk modell

Sosial modell

Kombinert sosial og medisinsk modell

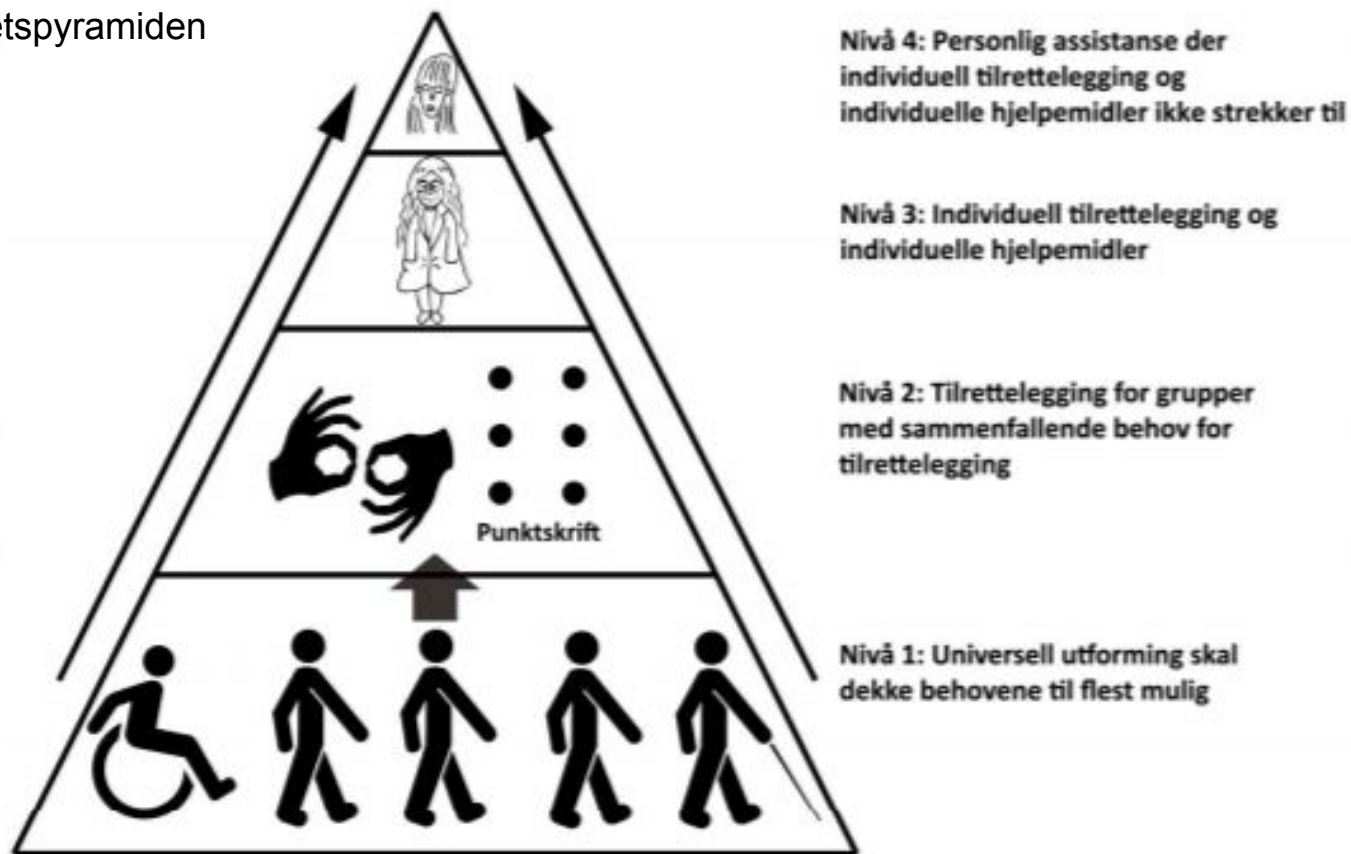

GAP modellen

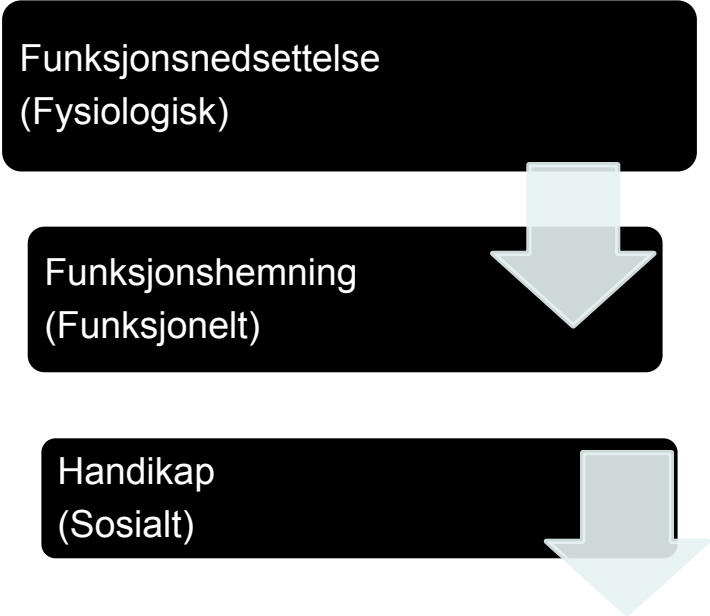

Fra Stortingsmelding 40 (2002-2003)

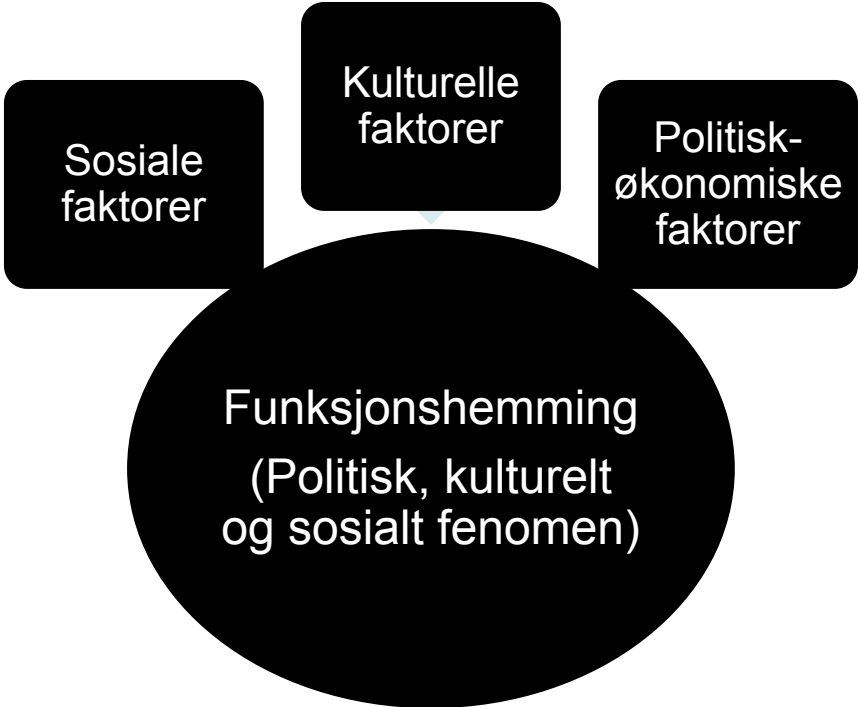
Brukbarhetspyramiden

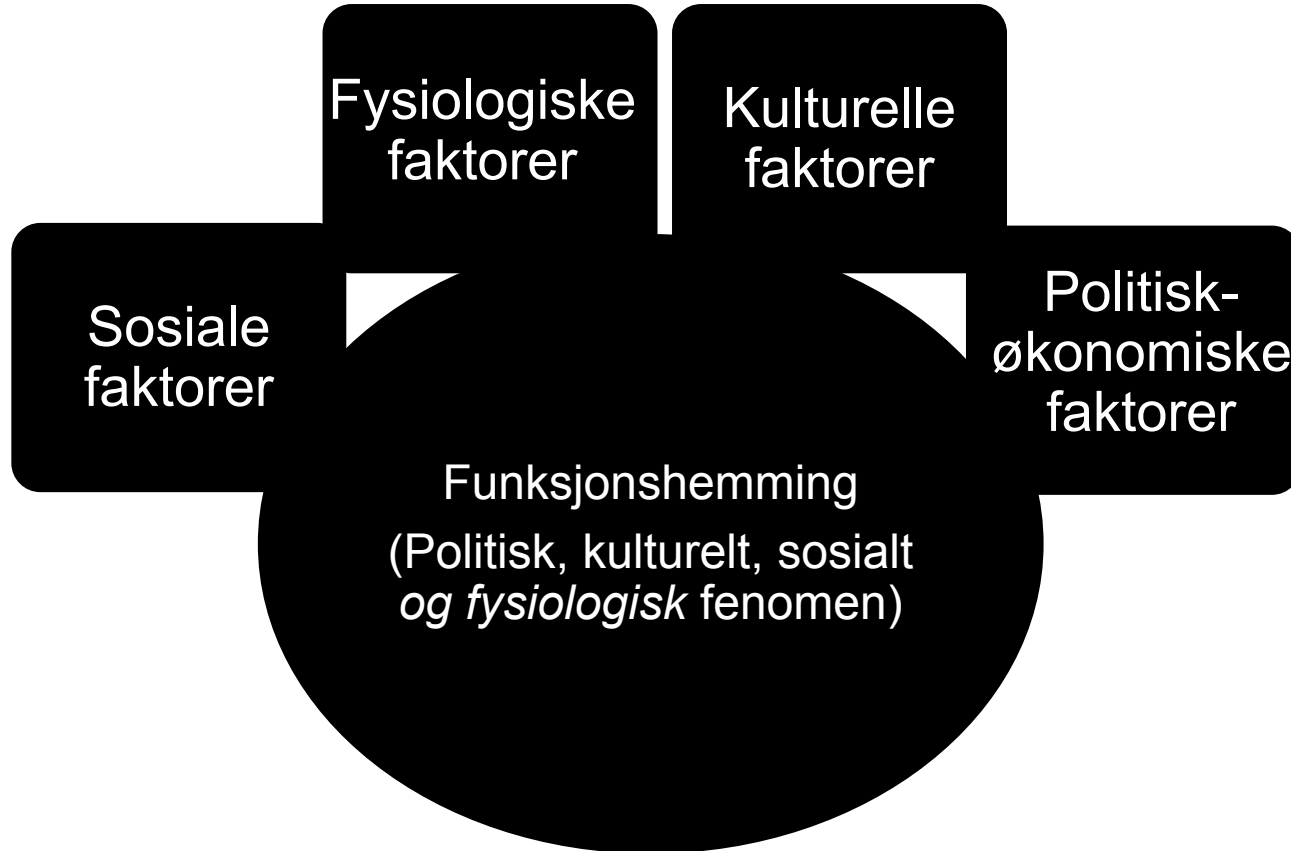
Medisinsk modell (WHO 1980):

Sosial modell (generisk):

Sosial modell (revidert):

Implikasjoner av å bruke et sosial modell-perspektiv

- Funksjonshemning er ikke noe som *er*, det er noe vi *gjør*. Funksjonshemning kan skapes, forverres, eller minimeres.
- Det er ikke mulig å forstå funksjonshemming bare ved å fokusere på ”funksjonshemmedes behov og forutsetninger” – man må se på den *sosiale rammen*.

Provokasjoner ifra pensumartikkelen

1. Skriftlig samtykke gjør lite for å beskytte deltakere i studier!
2. Arbeide med sårbare grupper må resultere i større fordeler for de enn for forskerne.
3. Anonymisering burde være et alternativ - ikke en standard.
4. Institusjonelle “review board” forsinker og skader forskning.
5. Publikasjon av forskning knyttet til kommersielle interesser må stoppes før komplette datasett også er tilgjengelig for alle.

Fra artikkelen

1. Differensier mellom etikk i praksis versus etikk som lov.
2. Støtte lav risiko eksperimenter omkring etikk.
3. Diskutere skadevirkninger.

Finn noen feil!!

Mentimeter

Q&A

Neste tirsdag - Start på Modul B